

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

**МАТЕРІАЛИ  
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ПРОБЛЕМИ ТЕХНОГЕННО-  
ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ:  
ОСВІТА, НАУКА, ПРАКТИКА»**

**21-22 листопада 2019 року**

**Харків - 2019**

## ЛІТЕРАТУРА

1. Вплив українських підприємств харчової галузі на довкілля. Лозовська Н.М. Інтелект XXI № 2 - 2014, С. 136-144.

### **ВПЛИВ НА СТАН ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВОЄННИХ ДІЙ НА СХОДІ УКРАЇНИ**

*О. В. Льїнський, кандидат біологічних наук, викладач Національного університету цивільного захисту України.*

Військовий конфлікт на сході України призвів до цілого ряду небезпечних впливів на ґрунти та ландшафти, поверхневі і підземні води, рослинність і тваринний світ. Бойові дії значно збільшили ризики виникнення аварійних ситуацій на промислових підприємствах та інфраструктурних об'єктах.

Внаслідок проведення бойових маневрів або військових навчань, будівництва фортифікаційних споруд, вибухів та згорання боєприпасів, відбувається порушення поверхневого шару ґрунтів [1]. Використання земель, пошкоджених унаслідок бойових дій, буде ускладнено необхідністю їх рекультивациі, розмінування територій та знешкодження боєприпасів. Дослідження показали значне збільшення, у порівнянні з даними 2008 року, забруднення нерадіоактивним стронцієм і барієм (відомі як стандартні складові сучасних боєприпасів) донних відкладів Карлівського і Клебан-Бицького водосховищ. Було відзначено перевищення над фоновими концентраціями в 1,1 – 1,3 рази для ртуті, ванадію, кадмію, нерадіоактивного стронцію і гамма-випромінювання [2]. Характерне максимальне перевищення за окремими показниками становило 1,2 – 2 рази від фонового та в окремих випадках досягало 7 – 17 раз. За даними інших організацій, перевищення над фоновим рівнем за деякими показниками становило 1,2 – 12 разів.

Конфлікт ускладнив поводження з твердими побутовими відходами, особливо в населених пунктах уздовж лінії зіткнення. До традиційного побутового сміття додаються залишки військової техніки, будівель, споруд та елементів інфраструктури, утилізація яких вимагає додаткових потужностей і неможлива без попереднього розмінування території і очищення її від боєприпасів.

Внаслідок лісових пожеж, механічних ушкоджень та незаконних вирубок втрачено велику частину лісових та лісозахисних насаджень, що призведе до критичного зниження лісистості в Донецькій та Луганській областях та зниження полезахисних, ґрунтозахисних, водоохоронних та рекреаційних функцій лісів.

На сході України є ще небагато місць, де збереглися унікальні

типчакowo–ковилові цілинні степи, байрачні та заплавні ліси. Важливо, що на територіях Донецької та Луганської областей, де ведуться бойові дії, знаходиться велика кількість об'єктів природно–заповідного фонду (ПЗФ). Також в північній частині Донецької області знаходиться національний природний парк «Святі гори», який протягнувся уздовж лівого берега річки Сіверський Донець. Важливим об'єктом ПЗФ є Луганський природний заповідник, що має площу більше 2 тис. га, і нараховує 186 ендемічних видів рослин та більше 100 видів тварин, що занесені до Червоної книги України.

Внаслідок конфлікту постраждало біля 60 об'єктів природно–заповідного фонду Донецької і Луганської областей (рис. 1). Сьогодні їх охорона і відновлення ускладнюються відсутністю персоналу, припиненням фінансування та охорони територій [3]. В регіоні відзначаються зміни в біорізноманітті, включаючи зникнення одних видів і неконтрольоване поширення та збільшення чисельності інших, в тому числі тих, що становлять загрозу санітарно–епідемічному стану територій та сільському господарству.

Загроза екологічній безпеці регіону також є з боку погіршення взаємодії між природоохоронними і військовими органами та втрати архівної та науково–дослідницької інформації об'єктів ПЗФ.

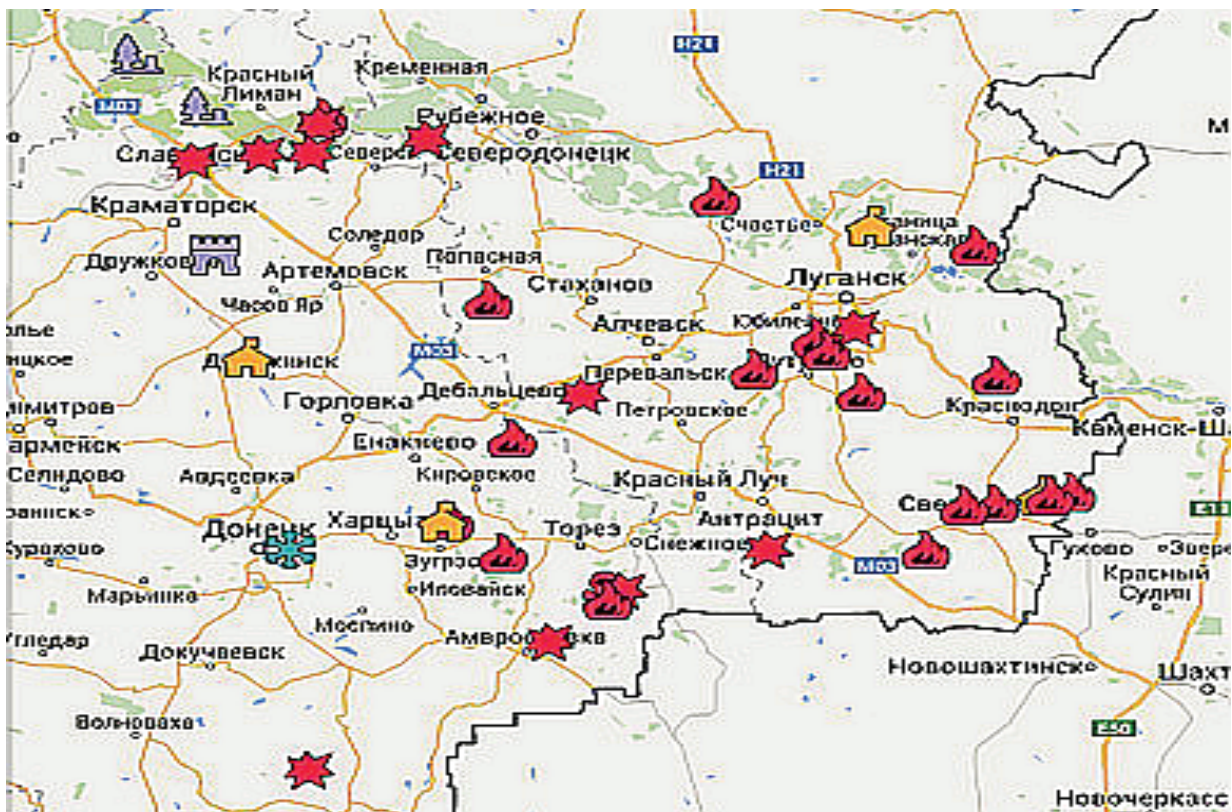


Рис.1. Схема об'єктів ПЗФ, постраждали внаслідок бойових дій на сході України.

Зазначені вище питання є найбільш нагальними у відновленні та забезпеченні екологічної безпеки сходу України.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Екологічні і техногенні загрози у зоні військового конфлікту на Сході України. . С. П. Іванюта. Стратегічна панорама №1- 2017 С.53-60.
2. Екологічні наслідки воєнних дій на сході України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecoleague.net/pro-vel/tematychni-napriamy-diialnosti/vplyv-voiennykh-dii-na-dovkillia>
3. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/362581?download=true>

### **ВПЛИВ ОЗЕР ЧАЙКА ТА ЛИЧОВЕ НА ГІДРОХІМІЧНИЙ РЕЖИМ РІЧКИ СІВЕРСЬКИЙ ДОНЕЦЬ (ЗМІЇВСЬКИЙ РАЙОН, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ)**

*А. А. Карлюк, науковий співробітник Українського науково-дослідного інституту екологічних проблем, м. Харків.*

Дефіцит водних ресурсів у північно-східному регіоні України вимагає особливої уваги до стану основної водної артерії Харківської області - річки Сіверський Донець. На сьогоднішній день сумісна дія природних та антропогенних чинників суттєво підвищує рівень екологічної небезпеки погіршення стану її поверхневих вод, що потребує проведення наукових досліджень з визначення чинників, які призводять до зміни їх екологічного стану.

Зміївська ТЕС розташована на лівобережжі р. Сіверський Донець. До водних об'єктів, що підпадають під вплив Зміївської ТЕС, в першу чергу, належать: р. Сіверський Донець на ділянці від с. Черкаський Бишкін вниз за течією до смт. Донець та озера Лиманської групи. Озера системи поєднані між собою протоками: оз. Чайка – оз. Личове; оз. Личове – р. Сіверський Донець.

Основними факторами впливу на озера Лиманської групи (Чайки та Личове) є надходження забруднюючих речовин з: викидами Зміївської ТЕС, поверхневим стоком з площі водозбору та ґрунтовими водами [1]. Вплив озера Чайки та Личове на режим р. Сіверський Донець може проявлятися двома шляхами: за рахунок прямого скиду в річку забрудненої води з озера (техногенний стік) та за рахунок фільтраційних втрат при безпосередній інфільтрації стічних вод з озера Чайки в підземні

**«ПРОБЛЕМИ ТЕХНОГЕННО-ЕКОЛОГІЧНОЇ  
БЕЗПЕКИ: ОСВІТА, НАУКА, ПРАКТИКА»**

**Матеріали міжнародної науково-практичної конференції  
Харків: НУЦЗУ, 2019. – 304 с.**